

nomen door een pro-Duitse figuur: A. P. H. Boellaard, gepensioneerd luitenant-kolonel der marechaussee, in de meidagen van '40 commandant van de Rotterdamse burgerwacht, sinds herfst '40 provinciaal directeur van de Winterhulp in Zuid-Holland.

Vóór die opschuivingen plaats vonden, hadden zich hier en daar botsingen tussen de marechaussee en de WA voorgedaan. Boellaard zei, toen hij in de wekelijkse vergadering van Hooykaas en de procureurs-generaal verscheen, 'dat de leden der NSB zeker geen landverraders zijn, maar goede vaderlanders. Men kan met hen van mening verschillen maar men kan hun goede trouw niet in twijfel trekken.'¹

Deze overste Boellaard nu, werd enkele dagen na het begin van de invasie der Sowjet-Unie bij Rauter geroepen. Hij werd daar overvallen met de eis dat een tiende deel van het korps marechaussee naar de Sowjet-Unie zou vertrekken om daar achter het front de orde te handhaven. Dat eerste tiende zou later bij toerbeurt door telkens een nieuw tiende vervangen worden. Kennelijk was het Rauters bedoeling, het gehele korps marechaussee te scholen in het optreden als ordebewaarders in opdracht van een *Herrenvolk*. Boellaard aarzelde welke houding hij moest innemen, waarop Rauter hem toebeet dat hij wèl moest bedenken dat, als de veldtocht in Oost-Europa straks ten einde was, de taak van de marechaussee in Nederland overgenomen kon worden door de WA en de SS.

Boellaard ging Rauters eis aan Hooykaas voorleggen. Diens reactie was duidelijk: 'Die z.g. politiedienst achter het front', zei hij, 'betekent vroeger of later vechten en het vechten tegen de Russen beschouw ik bepaaldelijk als landverraad . . . Ik raad het u dus zo sterk mogelijk af. Ik wijs u er ook op dat het in strijd is met de eed van trouw aan de koningin.'²

Hooykaas was niet aanwezig toen Rauters eis op dinsdag 1 juli (het was de eerste dag waarop Schrieke in functie was) in bespreking kwam bij het college van secretarissen-generaal. Voorzitter Snouck begon met daar mee te delen dat Rauter zijn opzet gewijzigd had: in eerste instantie zouden alleen 'vrijwilligers' vertrekken en die 'vrijwilligers' zouden Duitse uniformen krijgen en in Duitse dienst treden. Snouck zag er een zaak in waarin elk individueel te beslissen had: de Nederlandse overheid had hier geen taak. Rost zag die taak wèl: 'het is nu', betoogde hij, 'het historische moment om onze roeping te begrijpen, of te verzaken.' Goedewaagen en van Dam vielen Rost bij. En ook wat Hirschfeld opmerkte, ging duidelijk in de richting van steunverlening aan Rauters opzet: 'dat bij de beoordeling van de politieke

¹ Vergad. p.g.: Notulen, 8 mei 1941, p. 2. ² Getuige J. P. Hooykaas, *Enq.*, dl. VII c, p. 605.